

בס"ד

Wedding Customs Part 1: Chuppah and walking down the aisle

This shiur has been generously sponsored by David and Bryna Malitzky in loving memory of Ruth Malitzky ה"ע, Rivka Roza Ben Rav Dovid Yosef.

Thursday Night Live
Thursday 12/1/22
Congregation Ohr Torah
Rabbi Sariel Malitzky

1) האלף לך שלמה ה"ג סימן קטו

**סי' קט"ו. הנה מצאתי בתקוני זוהר תקון
י' שכל העולם חייבין
לעמוד עם החתן והכלה כשמברכין שבע ברכות
תחת החופה עיי"ש ואסור להם לישב בשעת
הברכות ובודאי ראוי לחוש לדבריו דברי
אלקים חיים :**

2) כנסת הגדולה אבן העזר סימן סב

ב. מנהג קושטאנדינא וארץ המערב לעמוד כל העם בשעת ברכת חתנים ז' ברכות. ויראה הטעם לכבוד החתן והכלה דהם עומדים והחתן דומה למלך. ושמעתי דבשאלוניקי לא נהגו לעמוד על רגליהם בשעת ברכת ז' ברכות, ולא ידעתי למה. ואני בבואי לאלו המקומות מצאתי המנהג כמו נוהגין בשאלוניקי, והנהגתי את עצמי לקום, וגם כל העם העומדים שם בראותם שאני קמתי על רגלי הם ג"כ על עמדם, ות"ח שלא ידעו ולא יבינו אפילו במסכת כלה ולא שימשו כלל ת"ח בהיותם חכמים בעיניהן, להראות את עצמם לפני ע"ה, אינן עומדים על רגליהם, וכששואלין להם למה אינם עומדין זו לעגם שראו לקודמים להם שלא היו קמים על רגליהם, מלבד שהניתלים עליהם לאו בני סמיכה נינהו, לו חכמי ישכילו שאותם ת"ח לא היו קמים על רגליהם וגם כל העם לא היו קמים, אבל במקום הזה שכבר נהגו כולם לעמוד זה שאינו עומד עובר על לא ישב בין העומדים. ושוב הגיד לי א' מן הת"ח שבספר הפליאה כתוב שיש לעמוד בשעה שמברכין לכלה ומן הטעם שכתבתי, ומעתה העיוורים יביטו לראות שהמנהג הזה מימי קדם

3) באר היטב אבן העזר סימן סב

ומחויב לעמוד כל העומדים שם על רגליהם בשעת ברכת ז' ברכות כנה"ג

So...why don't we?

4) ספר ויגל יעקב הערה 178

ומובא בבאה"ט סי' ס"ב ס"ק א', ועיי ספר אמת ליעקב סי' נ"א הערה 62, ועיי ספר ישמח לב ח"א עמ' שס"ז ששאל את הגר"ח"ק שליט"א מה שנהגו בחו"ל לערוך כסאות שורות שורות לישב עליהם בשעת החופה, וכי הגר"ח"ק שהוא מנהג שלא כהוגן דצריך שיעמדו הנמצאים בשעת החופה, [אא"כ יושבים מרחוק], ע"ש. וכן מחה בזה הגר"מ קליין שליט"א, ועיי שו"ת משנ"ה מהדו"ת ח"ב אה"ע סי' ש"מ, וכי רק אם יש חשש תערובות נשים ואנשים ע"י שיעמדו וכי מוטב שישבו, ופשוט, ע"ש. וידידי הרה"ג ר' דניאל גלברמן שליט"א אמר לי שהוא היה אצל מרן הגריש"א שליט"א כששאלו אותו אודות המנהג בחו"ל לשבת בשעת החופה, והוא השיב שאע"פ שאין זה המנהג הנכון אבל מאחר שהם נוהגין כך א"צ למחות.

5) שערים מצויינים בהלכה חלק ד

ס"ק יג. בשעת הקידושין והברכות צריכין העם לעמוד כו'. ובאולמי החתונות נוהגין כל העם לישב, וי"ל עפ"י מש"כ לקמן דהחופה של ד' קונדסין הוא כמו בית החתן מכה גוד אחית, והוי כרשות בפ"ע, וא"כ דומה לס"ת שמונחת בהארון שא"צ לעמוד בשעה שפותחין הארון וכמו כן בעת קרה"ת דהשלחן גבוה עשרה והוי רשות בפ"ע, וה"נ אין צריכין לעמוד אלו שהם מחוץ להחופה, ואלו שהם תחת החופה בודאי יש להם לעמוד.

Standing while the חתן וכלה walk down the aisle

6) אורחות חיים הלכות קידושין

ולברכת נשואין צריכין עשרה וחתנים מן המנין. וצריך החתן לענות אמן אחר כל ברכה שמברכין לו. ושבע ברכות אלו כנגד שבע חופות שעשה הקב"ה לאדם הראשון בגן עדן. ומביאין החתן והכלה בהלולין על כן נקרא הילולא כתוב בפירקי ר' אליעזר החתן דומה למלך מה המלך הכל מקלסין אותו כך החתן. מה המלך אינו יוצא לשוק לבדו כך החתן. מה המלך שמחה ומשתה לפניו כך החתן כל שבעת ימי המשתה. מה המלך לובש בגדי כבוד כך החתן. מה המלך מאירות פניו כאור החמה כך החתן פניו מאירות שנא' והוא כחתן יוצא מחופתו ע"כ על כן נהגו בכל מקומותינו שעומדין העם על רגליהם בשעה שהוא מהלך בדרך וכשמברכין לו ברכת אירוסין ונשואין וכשעולה לקרות בתורה ועולין עמו אוהביו ומיודעיו והכל לפי המנהג.

7) מסורות משה (הגרמ"פ זצ"ל) חלק ג עמוד שכא

עמידה בפני חתן וכלה בעת הליכתם לחופה

ממ] וקודם לזה שאל אותו הבחור האם יש חיוב לעמוד כשהחתן וכלה הולכים לחופה מצד שהם דומים למלך⁶¹. והשיב רבינו שבהליכתם אינם דומים למלך רק בחזירתם, ורק שיש ענין לעמוד לפניהם, כמו שעומדים לפני כל מי שהולך לעשות מצוה, דזו הסיבה למה נוהגים לעמוד לפני אותם המביאים תינוק למילה (רע"ב בכורים פ"ג מ"ג, שלטי גבורים על המרדכי שבת סי' תכב, וט"ז יו"ד שסא סק"ב).

8) אמת ליעקב

⁶² עיין בטור יו"ד סי' שס"א שיש לעמוד מפני עושי מצוה, ובעבר נזהרו מאד בזה, ומטעם זה נהיה המנהג לעמוד כשאומרים ויברך דוד וכו', משום שאז היו נותנים צדקה [וכדהביא במשנ"ב סקי"ט בשם האריז"ל], ושאר כל הקהל עמדו מחמת שיש לעמוד לפני נותני צדקה משום שהם עושי מצוה. ומטעם זה גם נהגו לעמוד בשעת החופה, והיינו משום שהחתן והכלה מקיימים מצוה - מפי השמועה.

9 משנה מסכת ביכורים פרק ג

הקרובים מביאים התאנים והענבים והרחוקים מביאים גרוגרות וצמוקים והשור הולך לפניהם וקרניו מצופות זהב ועטרת של זית בראשו החליל מכה לפניהם עד שמגיעים קרוב לירושלם הגיעו קרוב לירושלם שלחו לפניהם ועטרו את בכוריהם הפחות הסגנים והגזברים יוצאים לקראתם לפי כבוד הנכנסים היו יוצאים וכל בעלי אומניות שבירושלם עומדים לפניהם ושואלין בשלומם אחינו אנשי המקום פלוני באתם לשלום

Those who lived near [Jerusalem] would bring fresh figs and grapes, while those who lived far away would bring dried figs and raisins. An ox would go in front of them, his horns bedecked with gold and with an olive-crown on its head. The flute would play before them until they would draw close to Jerusalem. When they drew close to Jerusalem they would send messengers in advance, and they would adorn their bikkurim. The governors and chiefs and treasurers [of the Temple] would go out to greet them, and according to the rank of the entrants they would go forth. All the skilled artisans of Jerusalem would stand up before them and greet them saying, "Our brothers, men of such and such a place, we welcome you in peace."

11 ר' עובדיה מברטנורא מסכת ביכורים פרק ג

אע"ג דאין בעלי אומניות חייבין לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעוסקים במלאכתם כדי שלא יתבטלו ממלאכתם, מ"מ היו חייבים לעמוד מפני מביאי בכורים דחביבה מצוה בשעתה. ומטעם זה עומדים מפני נושאי המטה שהמת בה ומפני נושאי התינוק לברית מילה

Not so simple

12 תוספות אנשי שם מסכת ביכורים פרק ג

בא"ד ומפני נושאי התינוק וכו'. יש לדחות דשאני התם דבעידנא דאזלי הם עוסקים במצוה ממש דמקרא כתיב והלכת אל המקום וגם בהוצאת המת י"ל דעוסק במצוה ממש שכבוד היא למת לנשאו על כתפו וכדא' רז"ל דטען יטענוניה וכו' אבל בזה אכתי לאו עוסק במצוה הוא דאין שום מצוה בהולכת התינוק והכנה למצוה הוא דהויא ומנ"ל דצריכין גם בזה לעמוד ואפשר דמכל מקום שכר פסיעות יש. ומ"מ לא מצאתי כן להפוסקים ז"ל אלא ראה זה כתב המרדכי שצריכים לעמוד כל העם בשעת מילה אמנם לאו משום כבוד העוסקים במצוה מטו בה אלא משום כבוד המצוה עצמה והביא זכר לדבר ויעמוד כל העם בברית.

Like a king

13 פרקי דרבי אליעזר פרק טז

החתן דומה למלך, [מה המלך אינו יוצא לשוק לבדו, כך החתן אינו יוצא לשוק לבדו. מה המלך] לובש בגדי כבוד, כך החתן לובש בגדי כבוד כל שבעת ימי המשתה. מה המלך הכל מקלסין אותו, כך החתן הכל מקלסין אותו כל שבעת ימי המשתה. מה המלך פניו מאירות כאור החמה, כך החתן פניו מאירות כאור החמה שנאמר [תהלים יט, ו] והוא כחתן יוצא מחפתו וגו

14 ספר טעמי המנהגים

תתקסא טעם שהשושבינות מסבבין את הכלה סביב החתן, משום שחתן דומה למלך. מה מלך חיילין מקיפין אותו, אף חתן שושבינים מקיפין אותו. מה מלך שולחין לו מנות, אף חתן שולחין לו מנות. וטעם ג"פ,

15) מנהג ישראל תורה אבן העזר סימן סב

ו) קבלת פנים — מנהג ישראל כי האוהבים והקרואים ומשוצי העיר הולכים לקבל פני החתן קודם החופה (שלחן העזר סימן ו' סעיף ו'), ועי"ש בשמלה לנצי שמניין למדרש תלפיות ענף חו"כ אות ח' שמונה כמה דברים אשר החתן דומה למלך, וא' מהם מה המלך כולם מצקרים אותו ומכבדים ושואלים בשלומו אף החתן כן, ומה"ט מושיצים את החתן בראש הקרואים, וע"כ המנהג לקבל פניו ויושב בראש ע"כ, (ועיין מנהגי וורמיישא ע' כ"ח, וצשדי חמד מערכת חו"כ אות ד' ד"ה ומדברי הרבנים), — וכן הנשים הולכין לקבל פני הכלה, ומושיצין את הכלה על מטה מונעת זכרים וכסחות שקורין דעקשטוהל (שלחן העזר שם), ומרומז כסא זו במשנה פכ"צ דכלים משנה ד', וצפ"א דעדיות משנה י"א "כסא של כלה שנטלו חפיו", וע"ע ציצמות דף ק"י ע"א.

16) נטעי גבריאל

בחופת חתנים סי' י"ב. והגה"צ מוהרמ"נ ממאקאווא זצ"ל ציוה לחתנים ללמוד בשבת לפני החתונה רמב"ם הל' מלכים, מטעם חתן דומה למלך. וראה לעיל פ"א ס"ב.

17) נטעי גבריאל

ט. יש להרבות בנתינת צדקה ביום החופה (טו).

טו) שלחן העזר ח"ב דף ח' ע"א בשם מדרש תלפיות חתן דומה למלך, מה המלך פותח יד לצדקה אף החתן כן, וכ"כ בילקוט מעם לועז דברים (כ"ב

18) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סא עמוד א

ויביאה אל האדם אמר רבי ירמיה בן אלעזר: מלמד שנעשה הקדוש ברוך הוא שושבין לאדם הראשון; מכאן למדה תורה דרך ארץ שיחזור גדול עם קטן בשושבינות ואל ירע לו

With regard to the verse: "And brought her unto the man" (Genesis 2:22), Rabbi Yirmeya ben Elazar said: This verse teaches that the Holy One, Blessed be He, was Adam the first man's best man. From here, the Torah taught that it is a desired mode of behavior for a greater individual to seek out a lesser individual to assist him and serve as his best man. The greater individual should help the lesser and should not feel badly about it, that it might be beneath his dignity.

19) בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה ח

אר"י ברבי סימון מיכאל וגבריאל הם היו שושבינין של אדם הראשון

20) תלמוד בבלי מסכת כתובות דף יב עמוד א

ביהודה, בראשונה היו מעמידין להם שני שושבינין אחד לו ואחד לה, כדי למשמש את החתן ואת הכלה בשעת כניסתן לחופה, ובגליל לא היו עושין כן; ביהודה, בראשונה היו שושבינין ישנים בבית שחתן וכלה ישנים בה, ובגליל לא היו עושין כן

In Judea, at first they would appoint for them two groomsmen [shushvinin], one for him and one for her, in order to examine the groom and the bride at the time of their entry into the wedding canopy And in the Galilee they would not do so. In Judea, at first the groomsmen would sleep in the house in which the groom and bride sleep And in the Galilee they would not do so.

21) תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כה עמוד ב

ואמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: חתן והשושבינין וכל בני החופה פטורין מן הסוכה כל שבעה, מאי טעמא? משום דבעו למיחדי - וליכלו בסוכה, וליחדו בסוכה! - אין שמחה אלא בחופה. - וליכלו בסוכה, וליחדו בחופה! - אין שמחה אלא במקום סעודה

And Rabbi Abba bar Zavda said that Rav said: The groom and the groomsmen and all members of the wedding party who participate in the wedding celebration are exempt from the mitzva of *sukka* for all seven days. What is the reason that they are exempt? It is because they wish to rejoice. The Gemara asks: And let them eat in the *sukka* and rejoice in the *sukka*. The Gemara answers: The celebration of a wedding is only in the wedding home: So let them eat in the *sukka* like everyone else and rejoice in the wedding home. There is joy only in the place where there is a meal.

Where do we see walking down?

22) זוהר כרך א (בראשית) פרשת בראשית

ויביאה אל האדם, מהכא אוליפנא דבעאן אבא ואמא דכלה לאעלה ברשותיה דחתן, כמה דאת אמר (דברים כ"ב) את בתי נתתי לאיש הזה וגו', מכאן ואילך בעלה ייתי לגבה דהא ביתא דילה הוא דכתיב (בראשית כ"ט) ויבא אליה

23) שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שצא

ליכנס לחופה שלא בשעת אכילה, לשמוע הברכות, יש מתירין ויש אוסרין; אלא עומד חוץ לבית לשמוע הברכות. הגה: אבל לא יכנס לבית כלל בשעה שעומדים במזמוטי חתן וכלה, וכן נוהגים באשכנז (טור) ובמדינות אלו...ומכל מקום נראה דאבל יכול לברך ברכת אירוסין ונישואין תחת החופה שבבית הכנסת. וכן יוכל להכניס חתן כדרך ארצנו ששני אנשים מכניסין החתן תחת החופה

24) מנהג אבותינו בידינו חלק ב פרק יב

יש שקיימו את דברי הזהר כפשוטם, שאכן האב והאם של הכלה הם שושביני הכלה וכמו כן לגבי החתן, גם הם היו אבי החתן ואבי הכלה. ויש שקיימו רק את העיקרון שההורים יהיו השושבינין, אך לא שאבי ואם הכלה, הם שושביני הכלה ושל החתן שושביני החתן, אלא ששני האבות מלווים את החתן, ושתי האמהות מלוות את הכלה.

מנהג ליטא הוא כמנהג הראשון וכך הוא מנהג קרלין סטולין²⁷, ששושביני החתן הם אב ואם החתן, ושושביני הכלה הם אבי ואם הכלה כפשטות לשון הזהר.

ומאידך מנהג פולין, גאליציא והונגריה ששני האבות הם השושבינין של החתן ושתי האמהות הן השושבינין של הכלה²⁸. וכך הוא מנהג חב"ד²⁹. ורמז בדבר יש בהרמ"א³⁰ שמביא המנהג "ששני אנשים מכניסין החתן תחת החופה"³¹.

לפועל, הרי נהרא נהרא ופשטיה, וכל אחד יעשה כמנהג אבותיו ורבותיו³².

What do you do when each side has a different custom?

25) שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן קפז

ומאד נצטערתי לקרא התוכן כי אחד מבני קהלתו ממרה את פיו ורוצה לשנות מנהג ישראל אשר מימי קדם ששני השושבינין אבי החתן ואבי הכלה מוליכין את החתן לחופה וב' השושבינות אם החתן ואם הכלה מוליכות את הכלה והנ"ל רוצה להנהיג בחופתו ועומד על כך שאבי ואם החתן יוליכו את החתן ואבי ואם הכלה את הכלה וכב' עמד על דעתו ושכנגדו אינו רוצה לקבל דעתו הגדולה, ושאל דעתי העני' האם לעמוד על כך או לוותר להם.

אומר בקיצור אין ספק שמנהג זה ככל מנהגי ישראל הקדושים אשר בחופה וקידושין, יסודו בהררי קודש וכאשר ג"כ כבודו העתיק מכמה פוסקים, וכן ראיתי בעוד ספרים מכלל שהוא מנהג ותיקין ומנהג רבותינו ואבות אבותינו מעולם, ומי יהין לשנות בזה ח"ו, וגם אם יש קצת נוהגים כמנהג האחר מן הסתם נלקח ממנהגי הגוים, ולא תלכו בחוקותיכם כתיב, ומכ"ש דהמנהג הי' כן מעולם בקהלתם ואצל אבות הקהילה, ואצל אבות משפחת הכלה ובקהלתם ביודעים קאמינא, ע"כ יפציר באבי הכלה והכלה גם בשמי שח"ו לא יהרסו מנהג אבותינו ומנהג קהילת מעכ"ת ויהי' להם טוב בזה ובבא ויזכרו נא מש"כ מרן הח"ס בתשובות אה"ע ח"א סו"ס צ"ח, וזל"ק, ואשר לא חפץ בברכה מתכוון ללמוד מדרכי אומות העולם וכו' והמתאווים לברכת אבותם יהי' צאצאי מעיהם כמותם וכמי הים ירבו דגתם, ימלא ה' משאלותם, עכלה"ק יע"ש עוד. שו"ר במהרי"ל הל' נשואין מוכח להדיא דכך הי' מנהג גם אצלם שהשושבינות באות עם הכלה, הרי דמנהג הקדמונים כ"ה. וע"ע ברמ"א יו"ד סי' שצ"א ס"ג כ' תו"ד וכן יכול להכניס חתן כדרך ארצנו ששני אנשים מכניסים החתן לחופה ע"כ, מכלל דמנהג זה מנהג קדום הוא.

26) שו"ת באר משה (שטרן) חלק ה סימן קסה

בדידי הוי עובדא [עוד לפני כעשר שנים] שהכלה היתה מדעברעצין, והחתן מערי ליטואי והצד החתן מבקש מצד הכלה שיעשו כמנהגם שאבות החתן ואבות הכלה יכנסו אותם תחת החופה, ושאלו פי כדת מה לעשות. הלכתי ושאלתי את פי רשכבה"ג אדמו"ר הגה"ק מסאטמאר הי"ו והשיב לי בפה מלא שאם שניהם, היינו משפחת החתן והכלה ממקום שנהגו שהב' אבות הכניסו החתן והב' אמהות הכניסו הכלה אז בודאי ובודאי אל יניח לשנות ואל יסדר להם חו"ק כי חדשות מבקשים, אבל אם אצל צד אחד כן הי' מנהגם מעולם שהאב והאם הכניסו בניהם החתן וכן האב והאם הכניסו בתם הכלה, ולא מצד חדשות עושים כן, ולא מכה חדשות מבקשים כן גם מצד האחר, אז איננו רואה איסור בדבר. ושאל אותי אם רוב הבאים להחתונה מאיזה צד באים, השבתי שאינני יודע, ואז אמר לי, שאם אפשר לפשרם שינהגו מנהג רוב הבאים אל החתונה אז מה טוב, וכן אם צד אחד משלם כל הוצאות החתונה, כדי למנוע מחלוקת, אמור להם שאלו הצדדים יכריעו איך יעשו אז אעשה כן, אבל להכניס עצמם למחלוקת בכה"ג איננו כדאי והחכם עיניו בראשו לפשרם

27) ספר אש העבודה, נישואין

והכלל הוא, שכדי להגיע להגיע ליחוד 'פנים בפנים' בפרט בין חתן וכלה שהם שני הפכים ממש שלא שייך לייחדם כאחד מחמת ההתנגדות המוטבעת בהם, צריך להעלות את שניהם לשורשם [הנקרא יחוד חיק, היינו שעולים שניהם לחיק אבא ואמא¹, כפי שהם נעלמים קודם שנולדו²] ששם הם מאוחדים בתכלית היחוד³ [ועל כן מוליכין האב והאם את החתן והכלה, ובזה מתעורר אז זכות אבות כי החתן והכלה עולים ונכללים בדורות הקודמים, ושם מתגלים כל הנשמות העתידות להיוולד מהחתן והכלה, ועל כן מתעוררת אז בכיה גדולה⁴], ושם הם רק מציאות אחת כמו מצד נשמתם. וכיון שהם פוגשים את אחדותם בשורשם העליון, מסתלק הפירוד שביניהם ונעשים מאוחדים.

בעל שמחה and power of the זכות Incredible

28) ספט טעמי המנהגים

תתקצו מעם שנקרא (כח) בעל שמחה, שהוא בכוחו להיות אדון ובעל על כל דבר שמחה ליתן לאחרים השפעות טובות (***) (בשם הרה"צ הקדוש מוהר"ר יעקב יצחק מלובלין זצוק"ל):

(***) ובשם הרב הצדיק הקדוש מוהר"ר שלמה מקארלין זצוק"ל, מי שיזכהו השי"ת לעשות איזה שמחה של מצוה, כגון ברית מילה או נישואין לבניו [י] וכדומה, או פותחין לו כל היכלות וממלאין כל משאלותיו ולהשיג כל השגות, ואותו איש אשר יצער אותו ביום זה ועי"ז משך ידו אפילו רק רגע אחד מכל אותן ההיכלות העליונים, יש לו עון גדול:

ובספר אור לשמים (תולדות) כתב וז"ל, שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב מסעזבוז, כאשר אדם עושה איזה נישואין לבניו, משם באה לו פרנסה, ומצאתי רמז לזה בהפסוק ויעש להם משה, והיינו שעושה חתונה לבניו. ויאכלו וישתו, באה לו פרנסה וכל טוב:

ובשם אדמו"ר הרב הצדיק הקדוש מאלעסק זצוק"ל שאמר בשם צדיקים שכאשר האדם עושה איזה נישואין לבניו נפתח לו שער חדש, ומי שיש לו שכל עושה לעצמו ג"כ מלבוש חדש: